

acter. The paper studies different types of proper names the adequate rendering of which proves relevant in translation: characteronyms proper, poetonyms, allusive names. It's been concluded that being an essential part of the writers' intentions the units under investigation should be rendered in translation according to their inner form, which is placed in the common stem of the character's name. The most appropriate translator's strategies and tactics have been outlined and grounded. The perspectives of further investigation are seen as the extension of the factual literary basis with the addition of the literary works in the non-Slavic languages.

Key words: *the characterizing proper names, the «speaking names», characteronyms, anthroponyms, poetonyms, allusive names, inner form, translator's strategies and tactics.*

Надійшла до редакції 01.05.2015

УДК 81'373.23

Ю. І. Дідур

*кандидат філологічних наук,
викладач кафедри іноземних мов
Одеського національного економічного університету
e-mail: puta_07@mail.ru*

АСОЦІАТИВНЕ НАВАНТАЖЕННЯ ЕРГОНІМНОЇ ЛЕКСИКИ (на матеріалі української мови)

Статтю присвячено опису результатів вільного асоціативного експерименту зі встановленням семантичних гештальтів асоціативного поля ергонімів м. Києва. Описано методику проведення вільного асоціативного експерименту, укладено асоціативний словник ергонімів.

Ключові слова: *когнітивна ономастика, ергонім, вільний асоціативний експеримент, асоціативне поле, семантичний гештальт асоціативного онімичного поля.*

В останнє десятиріччя особливу увагу дослідників привертає асоціативне поле власних назв [4; 5; 9; 13], але ергонімна лексика залишається без спеціальної уваги, що й зумовлює актуальність даної

розвідки. **Метою** цієї роботи є встановлення семантичних гештальтів ергонімічного асоціативного поля, виокремлених під час аналізу результатів вільного асоціативного експерименту. Для досягнення поставленої мети були поставлені такі **завдання**: відібрати групу інформантів певного віку, освітнього рівня та міста мешкання; укласти список ергонімів-стимулів задля проведення вільного асоціативного експерименту; розробити текст інструкції, який подаватиметься інформантам; укласти асоціативний словник ергонімів. **Об'єктом** дослідження є ментальне буття *ергонімів*, тобто власних назв об'єднань з певною метою людей, **предметом** — асоціативне поле ергонімів.

Базовим терміном статті є **гештальт**, який був уведений Г. фон Еренфельсом та М. Вертгеймером спочатку до психології та значно пізніше Дж. Лакоффом до когнітивної лінгвістики. Дж. Лакофф стверджує, що на загальному рівні все пізнається «як єдиний гештальт» [15, с. 33], тобто думки, емоції, процеси пізнання, сприйняття, моторна діяльність та мова утворюються за допомогою **лінгвістичних гештальтів** — цілісних структур, які складаються з частин, але їх не можна звести до сукупності цих частин [6, с. 351]. Теорія лінгвістичних гештальтів була створена Дж. Лакоффом для того, щоб «дослідити мову у проекції на досвід людини, а людину описати на підставі її мови» [11, с. 84].

Як вважає Н. С. Сергієва, «ядро ментального лексикону» чи «ядро мовної свідомості» можна виокремити унаслідок неоднорідних асоціативних зв'язків в асоціативно-вербальній сітці [12]. **Асоціативний гештальт** виявляється, коли «асоціати семантично тяжіють до певних характеристик, природно групуючись навколо кількох (зазвичай частотних в асоціативній статті) реакцій, що означають (називають) певний набір мисленневих образів — концептів» [8, с. 119]. Виходячи з усього сказаного можна зробити висновок, що гештальт — це ментальний фрагмент образу світу, лінгвістичний гештальт — фрагмент мовної картини світу, а асоціативний гештальт — фрагмент концептуальної картини світу.

Методику розподілу асоціативного поля на семантичні гештальти, тобто фрагменти мовної картини світу, розробив Ю. М. Караулов [3, с. 191–206]. В. Ю. Неклесова [9], Г. В. Ткаченко [13] та К. Д. Долбіна [1] екстраполювали цю методику на дослідження хрононімів, хремотонімів та зоонімів. Таким чином, встановлення **семан-**

тичних гештальтів асоціативного онімного поля (СТАОП) дає можливість проаналізувати механізми й наслідки процесів концептуалізації та категоризації онімичної складової картини світу певного етносу.

Для проведення вільного асоціативного експерименту було обрано групу інформантів-носіїв української мови, а також укладено список ергонімів-стимулів. Список подавався рідною мовою та містив десять стимулів, до яких входили найбільш відомі власні назви об'єднань Києва, а саме назва центрального органу законодавчої влади, закладу харчування, освітньої установи, лікувальної установи, виробничого підприємства, торговельної мережі, спортивної команди, музичної групи, в'язниці та комунальної служби:

Верховна Рада

Пузата хата

Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка

Олександрівська клінічна лікарня

Нафтогаз України

Fozzy

ФК «Динамо»

Океан Ельзи

Лук'янівка

Київводоканал.

Робота з інформантами має свою специфіку, бо учасники експерименту — живі люди, які беруть у ньому участь за власним бажанням. Тому під час роботи з інформантами досліднику доводиться бути психологом та враховувати велику кількість побічних моментів. Н. Н. Мамонтова до таких складнощів відносить необхідність повернути до себе інформанта, слідкувати за ступенем втоми [7, с. 118]. Сюди слід додати ще й необхідність зацікавити інформанта експериментом, але при цьому не втручатися у його відповіді. Корисним виявляється завчасне складання інструкції для інформанта, яку експериментатор озвучує на початку експерименту, що, до речі, є стандартною вимогою для збору онімичних, зокрема, мікротопонімичних даних [2, с. 119–123]. До даного асоціативного експерименту така інструкція була складена автором, причому в ній повідомлялося про тип експерименту, необхідність надати першу асоціацію, яка виникла у зв'язку зі стимулом, а також інформувалося про підготовку до написання наукової роботи. Термін **ергонім** або його синоніми до інструк-

ції не вводилися з метою запобігання впливу на напрямок мислення інформантів. До речі, асоціативний експеримент відноситься до **власне лінгвістичних методів**, які можна термінувати як ономастичні.

Текст інструкції, який подавався інформантам, був таким: «Ви берете участь в асоціативному експерименті, який є одним з етапів моєї наукової роботи. Ви отримали анкету з десятьма словами-стимулами. Вашим завданням є надати у письмовому вигляді вашу першу асоціацію на кожен із запропонованих стимулів». Через значну відмінність та своєрідність ментальних лексиконів всіх учасників, а також власне методика проведення асоціативного експерименту, автору були доступними лише «побічні індикатори цього процесу» [14, с. 5], що унеможливило повне розуміння наданих асоціативних реакцій. Р. М. Фрумкіна цілком слушно стверджує, що в експерименті беруть участь два різних дослідника, тобто Дослідник-1 — це експериментатор, а Дослідник-2 — це інформант [14, с. 5]. Тільки особисто інформант може відтворити та проаналізувати розвиток власної думки, тож ми скористалися методикою К. Д. Долбіної, бо «зادля підвищення якості інтерпретації результатів асоціативного експерименту інформанти коментували свої асоціації після закінчення опитування» [1, с. 65], що дозволило точніше інтерпретувати семантичну наповненість асоціативних реакцій.

В результаті систематизації отриманих під час експерименту даних було укладено асоціативний словник ергонімів, який містить наступні показники:

- 1) кількість різних реакцій;
- 2) кількість всіх реакцій;
- 3) кількість різних онімічних реакцій;
- 4) кількість всіх онімічних реакцій;
- 5) кількість відмов.

На останок подається ядро семантичного гештальту, яке містить два гештальта:

Верховна Рада 62/100/9/15/3 СГАОП негативне явище 21,6 %; група аморальних людей 18,5 %

зрада 7; гі*но 5; бардак 4; майдан 4; шахраї 4; (В)верховна (З)зрада 3; політика 3; Янукович 3; базар 2; банда 2; болото 2; депутати 2; закон 2; ідіоти 2; ледарі 2; Парламент 2; стадо 2; Україна 2; асиметрія; бандити; бійка; будинок біля *Маріїнського Палацу*; верховна рана;

влада; головотяпи; голосування; даремність; дармоїди; зал та скляна стеля; збіговисько; зірка на ялинці — світить, але не гріє; зло; зоопарк; зрада *України* й народу; зрадники; *Кабінет міністрів*; *Київ*; кнопкодави; козлині роги; корупція; ледачі та свині; мене не цікавить все, що стосується політики; *Микола Азаров*; місце, куди прагнуть люди для отримання влади; морок; муд*ки; негідники; ненавиджу політику; обличчя *Януковича*; олені; очистити; прийняття рішень; провокація; революція; спалити; *Суспільний договір*; термітник; тупість; уроди; хаос; цирк; щось нецензурне та жиром заплило; шоу кукловодів; я аполітична; 450 (кількість депутатів).

Пузата хата 53/100/6/8/0 СГАОП страви 35 %; заклад харчування 31 %

ресторан(чик) 12; кафе(шка) 9; їжа 8; борщ 5; смачно 5; вареники 3; дешево 3; їдальня 3; пельмені 3; багата хата 2; картопля 2; *Київ* 2; смачна їжа 2; солянка 2; борщ з пампушками; галас; гарбуз; гарно забезпечені люди; дешева їжа; домашня їжа; достаток; «*Європа*»; калорії; кафе-їдальня; козак; *Контрактова площа*; корова; котлета по-київськи; мальви, садок та *Шевченківська хата*; мережа кафетеріїв; мережа ресторанів; м'ясо; національна кухня; недорога їжа; обід; паб; *Поплавський*; ресторан *Поплавського*; ресторан «*Український*»; ресторан української кухні; рутинна (тому що моя перша робота); смачний борщ; смачні вареники; смішно; стіл; столова; тарілка; українська кухня; український фаст-фуд; хата з пузом; чудово; швидко; швидко поїсти.

Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка 60/100/6/17/0 СГАОП навчальний заклад 25 %; елітний 12 %

навчання 8; престиж 7; *Київ* 5; червоний 5; ВНЗ 5; освіта 4; мажор(и) 3; один з престижних ВНЗ *України* 3; один з найкращих університетів 3; розум 3; еліта 2; наука 2; престижний 2; червоний корпус 2; багато грошей; відомий; вища освіта; вища перспективна освіта; гуманітарій; дізнаюсь; дорого; дослідницький університет; знання; ЗНО; каземат; корупція; культура; література; лицей; мистецтво; *Моринці*; найкращий університет; найкращий університет *Києва*; найкращий університет *України*; *Нархоз*; нема грошей — нема диплому; нові знання; однокласник; парк; поет; престижний заклад; престижний ВНЗ *України*; привабливий; провідний університет *України*; *Рената* (подруга там навчається); розвиток; спеціалісти;

супер ВНЗ; тяжке навчання; *Україна*; університет; успіх; фундаментальний; хабарі; хабарники; хороший університет; червона будівля; червоний університет; червоні стіни; *Шевченко*.

Олександрівська клінічна лікарня 45/100/4/6/1 СГАОП хвороба 23,2 %; лікарня 20,2 %

здоров'я 10; лікарня 10; хвороба 10; лікарі 7; психлікарня 7; біль 5; допомога 4; хворі 4; безкоштовна медицина 3; *Олександр* 3; стан здоров'я 2; *Outlast* (комп'ютерна гра); білий та здоров'я; брудна дорога; важко хворий; вилікуємо всіх; відомо; врятовані життя; емоції; жах; жовтий колір; заклад охорони здоров'я; замах; клініка; кров; *Липки*; лікування; людина в білому халаті; *Македонський*; медицина; надія; не маю асоціації; нічого цікавого; операції; офтальмологія; очі лікувала там; палата; перелом; привабливе місце для деяких осіб; психдиспансер; страх; узвіз, бруківка; халат; хворі люди; хворі психікою; хворіти дорого; черги.

Нафтогаз України 61/100/2/7/0 СГАОП гроші 26 %; ресурси 11 %

гроші 11; *Росія* 6; борги 5; нафта 5; тепло 5; бідний 3; крадії 3; не працює 3; погане становище 3; бензин 2; корупція 2; прибуток 2; холод 2; *Ахметов*; банкрут; біль; велика прибуткова компанія; видобування власного газу; високі ціни; високі ціни на газ; головна газова компанія; державна компанія; дефіцит; дорого; дуже дорого; економіка; жах; заводи; запас; заправка; зелень; імпорт; компанія; компанія нафтопостачання; компанія нафто- і газопостачання; корисні копалини; корумпована структура; криза; нафтова корупція; недовіра; не в дуже доброму фінансовому стані; опалення; повинен працювати; подача газу; порожньо; порожня труба; прибутковий; проблеми; проект з хімії; ресурси; синій колір; службове приміщення; став на правильний шлях; тепlopостачання; той газ, якого нема; труба; хабар; халепа; хвора тема; холодні труби.

Fozzy 46/100/7/19/3 СГАОП торговельна мережа 45,3 %; музичний виконавець 19,6 %

супермаркет 20; магазин 14; *ТНМК* 8; їжа 5; продукти 4; *Сільно* 3; група 2; соліст гурту *ТНМК* 2; співак 2; frozen; frozy; алкоголь; багато; бренд; бруд; великий магазин; взуття; гастрономчик; гіпермаркет; далеко; далеко їхати; жаба; «*Жувіленд*»; журнал; іграшка; класний торговельний центр; *Крістя*; майже як *Ozzy Osbourne*; машина; мережа магазинів; музичний виконавець; мультит; назва; назва магазину; не-

відомо; опт; покупки; продуктової; рок-гурт; товари; торгова мережа; учасник гурту *ТНМК*; *Фідель*; фестиваль-ресторація «*Диван*»; фуд; червоний з синім; чудові пісні; що це?; щось невідоме.

ФК «Динамо» 54/100/9/21/1 СГАОП футбол 41,4 %; футбольний клуб 11,3 %

футбол 11; *Шевченко* 7; спорт 5; стадіон 5; футбольний клуб 5; шарф 4; *Блохін* 3; гра 3; поразка 3; програли 3; синій 3; фанати 3; клуб 2; футбольна команда 2; *Аліна*; бе-бе-бе; бездарі; безнадія; біла форма; біль; вболівальники; гол; гордість; *Грушевського*; «*Динамо*» — «*Чорноморець*»; єднання; жовто-блакитний; з дівчиною розійшлися; *Київ*; київська команда; *Лобановський*; лузери; *Мілевський*; мішок з грошима; молодці; м'яч; найкращий; напружена гра; національний футбольний клуб; не знаю хто; не потрібне; опір; перемога; пиво; ромб; спортивні змагання; столиця; *Україна*; ультрас; успішний; футбольний клуб «*Динамо*»; футбольна команда *України*; чемпіони; чемпіони *України*; *Шахтар*.

Океан Ельзи 55/100/13/32/0 СГАОП музичний гурт 28 %, пісні 19 %
(музична) група/гурт 17; *Вакарчук* 8; «*Я не здамся без бою*» 6; «*Зелені очі*» 5; музика 4; патріотизм 4; українська/-кий група/гурт 3; класна група/гурт 2; «*Обійми*» 2; рок 2; сум 2; *Україна* 2; Вау!!!; гарні пісні; добро; душа; душевно; єдність; «закордонний» патріот; «*Квітка*»; кенгуру; концерт; коту яйки віддали; *Львів*; мейнстрім; мрія потрапити на концерт; найвідоміший український гурт; найкраща музична група; найкраща група в *Україні*; найкрутіший гурт; невідомий океан; незалежність; неперевершені пісні; патріоти; патріотка в музиці; пісні; погана музика; рок-н-рол; серце; сине; «*Спи собі сама*»; співак; «*Стіна*»; суперсиметрія; «*Сюзі*»; «*Така, як ти*»; традиція; український рок; хустки; *Хусточка*; чудова група; чудовий вокал; шикарна група музикантів; ширі українці; «*Я на небі*».

Лук'янівка 39/100/8/13/3 СГАОП населений пункт 50,5 %; пенітенціарний заклад 17,5 %

село 26; СІЗО 10; селище 7; місто 6; (станція) метро 5; населений пункт 5; *Україна* 3; в'язниця 2; *Юля/Тимошенко* 3; що це таке? 2; апо-строф; галерея; *Іван Франко*; карта *України*; кінотеатр «*Київська Русь*»; кримінал; *Лукашенко*; ліс; *Лук'ян*; *Лук'янець*; метушня; мороз; натовп; не приваблює мене; переламані долі; похмурість; природа; райончик; ресторанчик «*Севен Хіллс*»; сільська місцевість; спокійно; старість;

традиції; трамвайне депо; українська місцевість; українська мова; уяви не маю; холоднорярці, побратими; холоднорярці-отамани; цвинтар; цибулина.

Київводоканал 54/100/5/5/3 СГАОП вода 56,7 %; труби 7,2 %

вода 20; водосховище 7; водопостачання 6; труби 4; гаряча вода 3; державна організація 3; комунальні послуги 3; невідомо 3; холодна вода 3; борги 2; підприємство 2; аварія; бруд; брудна; велетень; великі труби; вино; відсутність води; відходи; водогін; водоканал *Києва*; дамба; дігерство; *Дніпро*; життя; забезпечення міста водою; зв'язок; київська вода; *Київська область*; *Кличко*; корупція; крадії; люк; міський водоканал; не було гарячої води цього року; не краще за *Нафтогаз України*; нема води; необхідний; неякісна вода; очисний; обледенілі труби; отрута; підприємство держави; погана вода дома; подача води; проблеми; прохолода; робота; світло; стоки; столична вода; труби з водою; фу фу фу; чиста вода; чистота Батьківщини.

Систематизація отриманих у ході експерименту результатів дозволила прослідкувати, яким ментальним операціям було піддано стимули-ергоніми, а встановлення гештальтного ядра асоціативного поля висвітлює мисленнєві образи, що формувалися в респондентів у процесі концептуалізації та категоризації стимулів. Дослідження індивідуальних ментальних лексиконів дозволяє узагальнити певні спостереження та екстраполювати їх на мовну та концептуальну картини світу, перша з яких певним чином відбиває другу. **Концептуальна картина світу** охоплює «змістове, узагальнене знання про дійсність, а її складовими частинами є неоднорідні смислові утворення, що представляють собою образи, поняття, різного роду ментальні стереотипи і концепти» [10, с. 6], у той час, коли **мовна картина світу** «являє собою переломлення елементів концептуальної картини світу крізь призму мовної свідомості, а саме крізь систему мовних значень» [10, с. 6].

Відсоткові показники СГАОП дозволяють судити про певні фрагменти концептуальної картини світу всіх носіїв досліджуваної мови. За спостереженнями К. Д. Долбіної [1, с. 152], якщо СГАОП складає 50 % і вище, то він наближається до ядра відповідного онімічного субфрейму. Так, на стимул *Київводоканал* було подано 56,7 % асоціативів, які склали гештальт *вода*, і тільки 7,2 % з гештальтом *труби*. Причому обидва гештальти є дуже близькими за наповненням. За теорією О. Ю. Карпенко структура індивідуального онімічного фрей-

му є концентричною та складається з чотирьох кіл: до першого кола входять ті власні назви, носії яких є близькими, важливими для власника ментального лексикону (тут йдеться про рідних, коханих, друзів тощо); до другого кола відносимо ті оніми, з денотатами яких є досвід особистого спілкування чи велика зацікавленість у них (наприклад, сусіди, назви цікавих літературних творів тощо); третє коло охоплює ті власні назви, з денотатами яких людина особисто не знайомилася та не має зацікавленості в них (на кшталт колишніх однокласників чи віддалених міст); четверте коло термінується як потенційне, тобто вмістилище ще невідомих людині або вже забутих концептів [4].

Ергонімічний субфрейм для індивідуального носія ментального лексикону має таку саму структуру:

- перше коло охоплює ті ергоніми, які є дуже важливими для людини. Можливо, це місце, де вона навчається чи працює, улюблений музичний гурт чи спортивний клуб для фанатів чи спортсменів тощо;
- до другого кола входять ергоніми тих груп людей, до яких власник ментального лексикону особисто входив, але які не є надто важливими у його житті. Прикладами таких назв можуть бути колишні навчальні заклади, ергоніми крамниць та супермаркетів, де буває людина тощо;
- третє коло охоплює ті ергоніми, денотати яких особисто не входять у досвід власника ментального лексикону, як, скажімо, назви закладів харчування у віддалених місцях чи футбольних клубів, про які людина щось чула, але не цікавиться;
- четверте коло називає або невідомі, або забуті ергоніми.

Дуже емоційні асоціати, які були запропоновані під час експерименту, уможливають припущення щодо приналежності відповідного стимулу до першого кола індивідуального ергонімічного субфрейму, наприклад: *Океан Ельзи — найкрутіший гурт, ФК «Динамо» — найкращий*. Однак такі реакції мають суто індивідуальний характер, тому в гештальтне ядро увійти не можуть. Ті гештальти, що склали близько 50 %, як *Fozzy — заклад продажу продуктів споживання* 45,3 %, *Лук'янівка — населений пункт* 50,5 %, входять до першого кола загальнономовного ергонімічного субфрейму. Приблизно 30 % реакцій створюють друге коло зазначеного фрейму, на кшталт: *Пузата хата — страви* 35 %. 20 % чи менше отримали ергоніми третього кола, як, скажімо, *Київський національний університет імені Т. Г. Шев-*

ченка — елітний 12 %. До четвертого кола віднесемо відмови від асоціації, бо це переважно викликано відсутністю знань про денотат.

Таким чином, перше коло українського ергонімічного субфрейму визначається такими семантичними гештальтами, як «населений пункт», «вода», «торговельна мережа», «футбол». До другого кола увійшли такі семантичні гештальти, як «страви», «навчальний заклад», «гроші», «музичний гурт». Третє коло ергонімічного субфрейму охоплюють такі семантичні гештальти, як «негативне явище», «хвороба». Загальний секторальний розподіл ергонімічного фрагменту картини світу носіїв української мови має такий вигляд — «ресурси», «розваги», «негативні явища».

Аналіз основних етнічних семантичних гештальтів дозволив зробити **висновок**, що у центрі ергонімічного фрагменту картини світу носіїв української мови знаходяться ті реалії, які пов'язані з важливими аспектами практичного життя та життєзабезпечення, зі взаємодією з навколишнім світом, який згідно до особливостей української ментальності та сучасного політичного стану має негативне забарвлення. **Перспективи подальшого дослідження** охоплюють вивчення ментальних лексиконів носіїв інших мов за допомогою проведення аналогічних експериментів зі встановленням семантичних гештальтів асоціативних онімних полів, а також порівняння отриманих результатів.

Список використаної літератури

1. Долбіна К. Д. Когнітивні аспекти функціонування зоонімних пропріальних одиниць : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / Карине Давидівна Долбіна. — Одеса, 2014. — 181 с.
2. Исаева Т. А. К вопросу об унификации программ-инструкций и топонимических карточек / Т. А. Исаева // Методы топонимических исследований : сборник науч. трудов. — Свердловск : УрГУ им. А. М. Горького, 1983. — С. 119–123.
3. Караулов Ю. Н. Показатели национального менталитета и ассоциативно-вербальной сети / Ю. Н. Караулов // Языковое сознание и образ мира. — М., 2000. — С. 191–206.
4. Карпенко О. Ю. Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв : дис. ... докт. філол. наук : 10.02.15 / Олена Юріївна Карпенко. — Київ, 2006. — 416 с.
5. Ковалевська Т. Ю. Класифікаційні ознаки онімних асоціатів / Т. Ю. Ковалевська // Записки з ономастики : зб. наук. праць. — Одеса : Астропринт, 2002. — Вип. 6. — С. 37–43.

6. Лакофф Дж. Лингвистические гештальты / Дж. Лакофф // Новое в зарубежной лингвистике. — М. : Прогресс, 1981. — Вып. 10. — С. 350–368.
7. Мамонтова Н. Н. Работа с информантом — один из вопросов методики сбора микропонимии / Н. Н. Мамонтова // Методы топонимических исследований : сборник науч. трудов. — Свердловск : УрГУ им. А. М. Горького, 1983. — С. 116–118.
8. Марковина И. Ю. Специфика ассоциативного сознания русских и американцев: опыт построения «ассоциативного гештальта» текстов оригинала и перевода / И. Ю. Марковина, Е. В. Данилова // Языковое сознание и образ мира / под ред. Н. В. Уфимцевой. — М., 2000. — С. 116–132.
9. Неклесова В. Ю. Когнітивна природа власних назв на позначення часу : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / Валерія Юрїївна Неклесова. — Одеса, 2010. — 230 с.
10. Поздняков О. В. Номінативні процеси в сучасному німецькому молодіжному слензі (системно-квантитативне дослідження словників і періодичних видань) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Олександр Вікторович Поздняков. — Одеса, 2010. — 20. с.
11. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. — Полтава : Довкілля-К, 2010. — 844 с.
12. Сергиева Н. С. Семантический гештальт и ядро языкового сознания русских [Электронный ресурс] / Н. С. Сергиева // Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: социально-гуманитарные науки. — 2006. — Вып. 2 (57). — С. 160–165. — Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/semanticheskij-geshtalt-i-yadro-yazykovogo-soznaniya-russkih>
13. Ткаченко Г. В. Англомовні хрематоніми як лінгвокогнітивні феномени картини світу : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Ганна Володимирівна Ткаченко. — Одеса, 2012. — 236 с.
14. Фрумкина Р. М. Психолінгвістика: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Р. М. Фрумкина. — М. : Академия, 2003. — 320 с.
15. Lakoff G. Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind / G. Lakoff. — Chicago : University of Chicago Press. — 1987. — 57 p.

Дидур Ю. И.

кандидат филологических наук,
преподаватель кафедры иностранных языков
Одесского национального экономического университета
e-mail: puma_07@mail.ru

АССОЦИАТИВНАЯ НАГРУЗКА ЭРГОНИМНОЙ ЛЕКСИКИ (на материале украинского языка)

Резюме

Статья посвящена описанию результатов свободного ассоциативного эксперимента с установлением семантических гештальтов ассоциативного поля эргонимов г. Киева. Описана методика проведения свободного ассоциативного эксперимента, составлен ассоциативный словарь эргонимов.

Ключевые слова: когнитивная ономастика, эргоним, свободный ассоциативный эксперимент, ассоциативное поле, семантический гештальт ассоциативного ономиического поля.

Didur Yu.

Ph.D.,
Department of Foreign Languages
Odessa national economic university
e-mail: puma_07@mail.ru

ASSOCIATIVE CAPACITY OF ERGONYMIC LEXIS (based on the Ukrainian language)

Abstract

The article is dedicated to the analysis of the results of free associative experiment with Ukrainian native speakers. The method of free associative experiment is described; associative vocabulary of **ergonyms**, i.e. proper names of people's groups with particular aim, is compiled. **The aim** of the present work is to establish semantic gestalts of associated ergonymic field distinguished when analysing the results of free associative experiment. In order to reach the goal the following **tasks** were put: to select a group of informants of similar age, background knowledge and residence area; to make up a list of ergonyms for the experiment; to develop clear instructions for informants. **The object** is the mental being of ergonyms, **the subject** is the associative field of ergonyms. The basic term of the article is **gestalt**, which is seen as a mental image reflecting the worldview. The general sectorial distribution of ergonymic fragment of Ukrainian native speakers' worldview looks like this — «re-sources», «entertainment» and «negative phenomena». Analysis of the main ethnic semantic gestalts led to the following **conclusion**: those realities, which are in the centre of ergonymic fragment of Ukrainian native speakers' worldview, relate to im-

portant aspects of practical life and livelihood; people's interaction with environment has negative connotation according to the peculiarities of Ukrainian mentality and current political state. Prospects for further research cover mental lexicons study of speakers of other languages by conducting similar experiments with the establishment of associative semantic gestalts of ergonymic fields and comparing the results.

Key words: *cognitive onomastics, ergonym, free associated experiment, associative field, semantic gestalt of associative field.*

Надійшла до редакції 01.07.2015

УДК 811.161.2'373.23

К. Д. Долбіна

*кандидат філологічних наук,
викладач кафедри іноземних мов природничих факультетів
Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова
e-mail: karinadoll82@gmail.com*

УЗУАЛЬНИЙ СКЛАДНИК ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗООНІМІЧНОГО ФРЕЙМУ

Ця стаття присвячена аналізу асоціативного поля зоонімів, що і становить об'єкт дослідження. Предметом дослідження є структура асоціативного поля узуальних зоонімів. Матеріалом дослідження послуговували результати вільного асоціативного експерименту, який було проведено із залученням 30 інформантів-носіїв англійської, української та російської мов. У дослідженні поєднуються методика аналізу асоціативних реакцій О. Ю. Карпенко та методика виокремлення семантичних геістальтів асоціативного поля Ю. М. Караулова.

Ключові слова: *зоонім, реакція, асоціативний експеримент, асоціативне поле, геістальт.*

Саме **вільний асоціативний експеримент** дозволяє окреслити асоціативне значення через аналіз та синтез асоціативної реакції на задане слово-стимул [14], що і становить мету цієї розвідки. Вільний асоціативний експеримент має своєю перевагою «відносну легкість отримання масового експериментального матеріалу, що потім під-